

Andrzej Pieńkowski

Działalność ustawodawcza bpa Edwarda Eugeniusza Samsela (2000-2003)

Studia Elckie 12, 189-202

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**DZIAŁALNOŚĆ USTAWODAWCZA BPA EDWARDA
EUGENIUSZA SAMSELA (2000-2003)****Wprowadzenie**

Edward Eugeniusz Samsel (ur. 2 stycznia 1940 r. w Myszyńcu – diecezja łomżyńska) zostaje mianowany biskupem elckim 16 listopada 2000 r.¹ Wcześniej wraz z biskupem ordynariuszem Wojciechem Ziembą podjął trud tworzenia nowych struktur kościoła elckiego. W młodej diecezji pełnił funkcję Wikariusza Generalnego². Zanim został ordynariuszem włączał się w prace II Polskiego Synodu Plenarnego. Jego przygotowania rozpoczęły jeszcze jako biskup pomocniczy łomżyński (1982-1992)³. Jako wiceprzewodniczący żywo włączał się w pracę I Synodu Elckiego w latach 1998-1999, którego statuty wdrażał w życie już jako Biskup Elcki⁴. Jego aktywny tryb życia sprawił, że partycypował jako biskup pomocniczy w pracach ustawodawczych zarówno w Łomży jak i w Elku.

W myśl Prawa Kanonicznego biskup diecezjalny bezpośrednio wykonuje władzę ustawodawczą⁵. I Synod Elcki podaje, że biskup pomocniczy włącza się w odpowiedzialność za cały Kościół elcki⁶, ale dekryty ogólne są wyłącznie w zakresie ordynariusza. Wyjątkiem są mandaty Biskupa Elckiego, kiedy udziela w poszczególnych wypadkach pozwolenia wydania dekrytu przez władzę wykonawczą⁷.

Dlatego artykuł ogranicza się do okresu pełnienia przez E. Samsela funkcji ordynariusza elckiego. Działalność ustawodawcza będzie zatem obejmować dekryty wydane przez biskupa Edwarda w latach 2000-2003.

Ks. Andrzej Pieńkowski – mgr lic.; proboszcz parafii pw. św. Wojciecha w Rydzewie; adres do korespondencji: Rydzewo 10, 19-206 Rajgród.

¹ „Kronika Urzędowa Diecezji Elckiej” (dalej cyt. KUDE), 9(2000), nr 5, s. 3.

² KUDE 1(1992), nr 1, s. 43.

³ Archiwum Diecezji Elckiej (dalej cyt. ADE), II Synod Plenarny – Łomża.

⁴ KUDE 7(1998), nr 1, s. 45.

⁵ CIC, can. 391.

⁶ ADE, I Synod Diecezji Elckiej, Księga II nr 159.

⁷ ADE, I Synod Diecezji Elckiej, Księga I, nr 12.

Dotyczyły one spraw związanych z realizacją postanowień I Synodu Ełckiego wraz z utworzeniem instytucji jemu towarzyszących. Dochodzą do tego inne ważne uroczystości jak X-lecie istnienia Diecezji Ełckiej czy jubileusz męczeńskiej śmierci św. Brunona z Kwerfurtu. Ważną częścią prac ustawodawczych biskupa Samsela była reorganizacja struktur administracji kościelnej. Wynikiem tego były nowe granice dekanatów i parafii. Artykuł podejmuje również temat nowopobłogosławionych kościołów i kaplic. Przypomniane zostały też dekrety dotyczące organizacji kościelnych i szkół katolickich, którym biskup Samsel poświęcił szczególną uwagę. Ze względu na rozpiętość pracy pominięte zostały dekrety szczegółowe, dotyczące ściślej kultu Bożego, jak pobłogosławienie tabernakulum, ołtarza, krzyża, dzwonów, obrazów itd.

Problem podjęty w niniejszym artykule ma wskazać główne linie prac ustawodawczych ordynariusza ełckiego w latach 2000-2003. Powodem poruszenia tej tematyki był brak jakichkolwiek opracowań w tym zakresie. Z drugiej strony trudno wyobrazić postać i dokonania bpa Samsela bez opracowania tego, jakże istotnego, zagadnienia. Praca jest oparta głównie na źródłach archiwalnych, pochodzących z Archiwum Diecezji Ełckiej oraz Archiwum Kurii Diecezjalnej Ełckiej. Uzupełnieniem źródeł archiwalnych jest „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” – oficjalne pismo diecezji ełckiej, w którym zawarte są m.in. dokumenty wydawane przez bpa Samsela.

Inicjatywy ustawodawcze

Biskup Edward Samsel po objęciu stolicy biskupiej w Ełku, jako pierwszoplanową sprawę dostrzegał konieczność wdrażania w życie statutów I Synodu Diecezjalnego (1998-1999)⁸. O jego znaczeniu przypominał w dekrecie powołującym komisje posynodalne: „Lud Boży naszej diecezji w ostatnich latach przygotowywał się do Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 i do wejścia w Trzecie Tysiąclecie chrześcijaństwa poprzez zaangażowanie w prace Pierwszego Synodu Diecezji Ełckiej i przez historyczne spotkanie z Ojcem Świętym Janem Pawłem II w Ełku dnia 8 czerwca 1999 roku (...). Uchwały synodalne przyjęte podczas Sesji Statutowej stanowią kościelne prawo diecezjalne. Po Księgę Statutów będziemy więc sięgać w dalszym porządkowaniu życia religijnego w Diecezji Ełckiej na progu Trzeciego Tysiąclecia”⁹. Dużą uwagę zwracał na Parafialne Zespoły Synodalne,

---

⁸ W. Guzewicz, *Samsel Edward Eugeniusz*, w: *Słownik polskich teologów katolickich 1994-2003*, t. 9, red. J. Mandziuk, Warszawa 2006, s. 568.

⁹ *Dekret powołujący Komisje Posynodalne z dn. 24 marca 2001 r.*, nr 639/ 2001, KUDE 10(2001) nr 1-2, s. 55-56.

z którymi przewidywał szczególną współpracę Pod swoim przewodnictwem ustanowił Komisję Główną oraz komisje szczegółowe: ds. Struktur Diecezjalnych, ds. Duchowieństwa, ds. Współpracy z Zakonami, ds. Duszpasterstwa, ds. Nauczania i Wychowania, ds. Kultu Bożego, ds. Katolików Świeckich, ds. Środków Społecznego Przekazu, ds. Ekonomicznych, ds. Rodziny, ds. Młodzieży, ds. Charytatywnych, ds. Architektury i Sztuki Sakralnej¹⁰. Ich zadaniem było kierowanie całością prac posynodalnych oraz przygotowanie programów prac zespołów parafialnych.

Statuty I Synodu Diecezji Ełckiej zatwierdzone i promulgowane zostały dekretem biskupa Wojciecha Ziemby, 17 września 1999 r. Natomiast Uroczystą Sesję Posynodalną E. Samsel zaplanował na 24 marca 2001 r., w przeddzień IX rocznicy powołania do życia Diecezji Ełckiej. Rok później 6 kwietnia 2002 r. biskup Samsel zwołał Uroczystą Posynodalną Sesję Duszpasterską dołączając do prac synodalnych członków Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej. Ordynariusz przy okazji spotkania przedstawił pola pracy rady jak: dzieła charytatywne, problemy społeczne, szkolenie rolników, ruchy i stowarzyszenia katolickie, świętowanie niedzieli, etyka pracy i duszpasterstwo młodzieży¹¹.

W celu zapewnienia realizacji postanowień Synodu wprowadzone zostały w parafiach Niedziele Synodalne dla przybliżenia tematyki wspólnotom parafialnym. Obchodzona była raz w miesiącu. W miesiącach od kwietnia do czerwca 2001 r. przedstawione zostały następujące tematy synodalne: „Wierni świeccy w Kościele”, „Chrzest podstawą osobowości kanonicznej każdego wierzącego”, „Prawa wiernych świeckich w Kościele”, „Parafia – miejsce realizacji tych praw”, „Współpraca wiernych z kapłanami”, „Troska o powołania kapłańskie”¹².

W Uroczystość Zwiastowania Pańskiego, tj. 25 marca 2002 r. przypadała X rocznica powołania do istnienia Diecezji Ełckiej. W tym celu już 23 listopada 2001 r. dekretem biskupim powołany został Komitet Organizacyjny Sympozjum Naukowego Dotyczącego Rocznicy Utworzenia Diecezji Ełckiej¹³. Miał on ukazywać dzieje Kościoła Ełckiego na różnych płaszczyznach Jego życia i posługiwania. Zewnętrzne obchody przygotowane przez Komitet Organizacyjny powołany przez Biskupa Ełckiego 10 grudnia

¹⁰ Tamże, s. 56.

¹¹ M. Salamon, *Posynodalna Sesja Duszpasterska*, „Martyria”, 2002/5, s. 11.

¹² *Komunikat w sprawie organizowania w parafiach Niedzieli Synodalnej*, z dn. 24 marca 2001 r., nr 642/2001, KUDE 10(2001), nr 1-2, s. 81-89.

¹³ KUDE 10(2001) nr 3-4, s. 67.

2001 r.¹⁴ miały miejsce w dniach 19-21 kwietnia 2002 r.¹⁵ Była to okazja do podsumowania pracy w dziesięcioletniej historii młodej diecezji. Edward Samsel ocenia ten czas tymi słowami: „Rzeczywiście można powiedzieć, że spełniły się w naszym Kościele oczekiwania Ojca Świętego. Diecezja Elcka, dobrze zagospodarowana w swoich strukturach zewnętrznych, ułatwia nam kontynuowanie dzieła ewangelizacji i korzystanie ze środków zbawienia”¹⁶.

W dziesięcioleciu 1992-2002 terytorium diecezji nie uległo zmianom (11 tys. km²). Podobnie nie zmieniła się liczba katolików obrządku rzymskiego (440 tys.)¹⁷. Natomiast zmiany powstały w strukturach administracji kościelnej.

Tab. 1.

Liczba dekanatów i parafii diecezji elckiej w 1992 i 2002 r.

Struktury administracji kościelnej	25 marca 1992 r.	25 marca 2002 r.
Dekanaty	16	19
Parafie	130	150
Samodzielne ośrodki duszpasterskie	3	1

Źródło: *Przemówienie Biskupa Elckiego na Sesji Synodalnej 22 kwietnia 1999 roku*, KUDE 8(1999), nr 1-2, s. 82-84; *Słowo pasterskie Biskupa Elckiego z okazji dziesięciolecia istnienia diecezji*, KUDE 11(2002), nr 1-2, s. 32-34.

Proces tworzenia nowych parafii był wysoce dynamiczny w pierwszych latach istnienia diecezji. Z biegiem lat proces ten znacznie spowolnił. W okresie, w którym diecezją elcką kierował E. Samsel nie powstała żadna nowa parafia. Nastąpiły jedynie nieliczne zmiany granic niektórych parafii. Powstały natomiast dwa nowe dekanaty i reorganizacja części z nich.

¹⁴ *Dekret powołujący Komitet Organizacyjny Obchodów 10-lecia diecezji*, KUDE 10(2001), nr 1-2, s. 70-71.

¹⁵ *Komunikat Elckiej Kurii Diecezjalnej*, z dn. 16 marca 2002 r., KUDE 11(2001), nr 1-2, s. 85.

¹⁶ *Słowo pasterskie Biskupa Elckiego z okazji dziesięciolecia istnienia diecezji (na niedzielę 21 kwietnia 2002 r.)*, dn. 10 kwietnia 2002 r., nr 788/2002, KUDE 11(2002), nr 1-2, s. 32-34.

¹⁷ KUDE 8(1999), nr 1-2, s. 83; 11(2002), nr 1-2, s. 32.

W dniu 16 października 2002 mocą dekretów ustanowione zostały dekanaty z siedzibą w Lipsku¹⁸ i Olecku (drugi dekanat w tym mieście)¹⁹.

Dekanat z siedzibą w Lipsku powstał z parafii: pw. Matki Bożej Anielskiej w Lipsku, pw. Św. Marii Magdaleny w Mikaszówce, pw. Przemienienia Pańskiego w Rygałówce, które wchodziły dotychczas w skład dekanatu pw. Matki Bożej Królowej Polski w Augustowie. Do nich dołączono parafie należące dotychczas do dekanatu Augustowskiego pw. św. Bartłomieja: pw. św. Mateusza Apostoła w Jaminach, pw. Zwiastowania Najświętszej Maryi Panny w Krasnymborze i pw. św. Jakuba Apostoła w Sztabinie.

Pociągnęło to za sobą reorganizację dekanatów augustowskich. Do dekanatu pw. Matki Bożej Królowej Polski²⁰ dołączono parafie augustowskie p.w. Św. Rodziny i pw. Miłosierdzia Bożego (dotychczas dekanat pw. św. Bartłomieja) oraz pw. Matki Bożej Anielskiej w Monkiniach (dotychczas dekanat pw. Ducha Świętego w Suwałkach)²¹. Dekanat pw. św. Bartłomieja Apostoła w Augustowie został praktycznie zmniejszony o pięć parafii²². Skutkiem tego była kolejna zmiana przynależności dekanalnej. Parafia pw. św. Wojciecha Biskupa i Męczennika w Suwałkach przeszła z dekanatu pw. św. Benedykta i Romualda do dekanatu pw. Ducha Świętego²³.

Nowy dekanat w Olecku powstał z podziału jedyne dotychczas dekanatu pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny, który posiadał aż 13 parafii²⁴. W skład nowego dekanatu weszły następujące parafie:

---

¹⁸ *Dekret ustanowienia dekanatu z siedzibą w Lipsku*, z dn. 16 października 2002 r., nr 2405/2002, KUDE 11(2002), nr 3-4, s. 74-75.

¹⁹ *Dekret ustanowienia dekanatu z siedzibą w Olecku*, z dn. 16 października 2002 r., nr 2414/2002, KUDE 11(2002), nr 3-4, s. 78.

²⁰ *Dekret reorganizacji struktury administracyjnej Dekanatu pw. Matki Bożej Królowej Polski w Augustowie*, z dn. 16 października 2002 r., nr 2407/2002, KUDE 11(2002), nr 3-4, s. 75-76.

²¹ *Dekret o zmianie przynależności dekanalnej Parafii pw. Matki Bożej Anielskiej w Monkiniach*, z dn. 16 października 2002 r., KUDE 11(2002) nr 3-4, s. 77.

²² *Dekret reorganizacji struktury administracyjnej Dekanatu pw. św. Bartłomieja Apostoła w Augustowie*, z dn. 16 października 2002 r., nr 2407/2002, KUDE 11(2002) nr 3-4, s. 76-77.

²³ *Dekret o zmianie przynależności dekanalnej Parafii pw. św. Wojciecha Biskupa i Męczennika w Suwałkach*, z dn. 16 października 2002 r., nr 2418/2002, KUDE 11(2002) nr 3-4, s. 77.

²⁴ *Dekret reorganizacji struktury administracyjnej Dekanatu pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny w Olecku*, z dn. 16 października 2002 r., nr 2407/2002, KUDE 11(2002) nr 3-4, s. 78-79.

pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Olecku, pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Lesku, pw. Matki Bożej Królowej Świata w Cimochach, pw. św. Antoniego Padewskiego w Gąskach, pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Szczecinkach, i pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Wieliczkach.

Tab. 2.
Dekanaty diecezji elckiej po reorganizacji z 2002 r.

Lp.	Siedziba dekanatu	Dekanat pw.	Liczba parafii
1	Augustów	Św. Bartłomieja Apostoła	7
2	Augustów	Matki Bożej Królowej Polski	6
3	Biała Piska	Św. Antoniego Padewskiego	8
4	Ełk	Świętej Rodziny	8
5	Ełk	Miłosierdzia Bożego	7
6	Ełk	Matki Bożej Fatimskiej	7
7	Filipów	Matki Bożej Częstochowskiej	6
8	Giżycko	Św. Szczepana Męczennika	8
9	Giżycko	Św. Krzysztofa	9
10	Gołdap	Najświętszej Maryi Panny Matki Kościoła	7
11	Lipsk	Bł. Męczennicy Marianny Biernackiej i s. Julii Sergii Rapiej	6
12	Mikołajki	Św. Stanisława Biskupa i Męczennika	7
13	Olecko	Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny	7
14	Olecko	Św. Jana Apostoła	6
15	Pisz	Św. Huberta	10
16	Rajgród	Najświętszej Maryi Panny Matki Kościoła	5
17	Sejny	Św. Kazimierza Królewicza	7
18	Suwałki	Św. Benedykta i Romualda	7
19	Suwałki	Ducha Świętego	7

Lp.	Siedziba dekanatu	Dekanat pw.	Liczba parafii
20	Suwałki	Miłosierdzia Bożego	6
21	Węgorzewo	Św. Huberta	9

Źródło: *Schematyzm Diecezji Elckiej 2005*, red. A. Skowroński, Elk 2005, s. 101-121.

Głównym argumentem za zmianami były względy duszpasterskie i administracyjne związane z różnymi trudnościami komunikacyjnymi. Dotychczasowe dekanaty augustowskie były bardzo rozległe, co wpłynęło na powstanie dekanatu w Lipsku. Natomiast dotychczasowy dekanat w Olecku posiadał dużo parafii w stosunku do innych dekanatów w diecezji.

E. Samsel zakończył trwający dziesięć lat spór wsi Reszki, Kukowo i Łabętnik, które przyłączone zostały do parafii Borzymy wbrew ich mieszkańcom. Przez te wszystkie lata pracę duszpasterską prowadzili księża z macierzystej parafii w Rajgrodzie. Z braku innych rozwiązań miejscowości te z dniem 17 listopada 2002 r. stały się ponownie częścią parafii rajgrodzkiej²⁵.

Biskupa Samsel dokonał jeszcze zmian terytorialnych tylko w dwóch przypadkach, jeśli chodzi o miejscowości. Chodziło o wieś Babki, którą z parafii pw. NMP Królowej Polski w Olecku przeniesiono do parafii w Judzikach²⁶. Podobnie było z miejscowościami Garbas PGR i Mieruniszki II PGR, które wyłączono z parafii w Kowalach Oleckich a przyłączono do parafii w Filipowie²⁷.

Były jeszcze dwie inne zmiany terytorialne objęte dekretami biskupimi, ale dotyczyły jedynie poszczególnych rodzin²⁸.

Dosyć delikatną sprawą, z którą musiał zmierzyć się biskup Edward było przekazanie duszpasterstwa w parafiach Baranowo, Kosewo, i Uźranki

²⁵ *Dekret wyłączający wieś Reszki i Kukowo z parafii w Borzymach*, z dn. 12 listopada 2002 r., nr 2594(2002), KUDE 11(2002), nr 3-4, s. 83; *Dekret wyłączający wieś Łabętnik z parafii w Borzymach*, s. dn. 12 listopada 2002 r., KUDE 11(2002) nr 3-4, s. 83-84.

²⁶ *Dekret dotyczący zmian granic parafii pw. NMP Królowej Polski w Olecku oraz w Judzikach*, z dn. 28 września 2002 r., nr 2293/2002, KUDE 11(2002), nr 3-4, s. 67.

²⁷ *Dekret dotyczący zmiany granic parafii w Kowalach Oleckich oraz w Filipowie*, z dn. 28 września 2002 r., nr 2292/2002, KUDE 11(2002), nr 2-4, s. 68.

²⁸ KUDE 11(2002) nr 1-2, s. 69; nr 3-4, s. 84.

przez Zgromadzenie Księży Salwatorianów. Opiekę duszpasterską nad tymi parafiami przejęli księża diecezjalni, ale związane było to z kwestiami ekonomicznymi między diecezją a zgromadzeniem²⁹.

Jeżeli chodzi o sprawy finansowe, 1 lutego 2002 r. biskup Samsel wprowadza w życie nowy Dekret Ekonomiczny Diecezji Ełckiej³⁰. Ordynariusz w dokumencie tak motywował jego powstanie: „Organizowanie i sprawowanie kultu Bożego, prowadzenie dzieł apostołstwa i miłosierdzia chrześcijańskiego, zwłaszcza wobec ubogich, utrzymanie instytucji diecezjalnych, a także zapewnienie godziwego utrzymania duchowieństwu i innym pracownikom kościelnym, domagały się nowych rozwiązań”³¹.

Cały dokument dzieli się na cztery główne części: parafialne zobowiązania finansowe, osobiste zobowiązania finansowe kapłanów, podział dochodów z posług duszpasterskich oraz procedury ekonomiczne. Do wprowadzenia ustaleń finansowych przyczyniły się jak podkreśla dokument, zmieniające się warunki społeczno-ekonomiczne³². Dokument powstał przy współpracy z nowopowstałymi Diecezjalną Radą ds. Ekonomicznych (13 września 2001 r.) i Radą Kapłańską Diecezji Ełckiej (15 września 2001 r.)³³.

Chociaż w latach 2001-2002 nie zostały erygowane nowe parafie to trwały prace przy budowie wielu nowych świątyń. Edward Samsel jako ordynariusz wydał szereg dekretów pobłogosławienia nowych i odnowionych kościołów, kaplic oraz wmurowania kamienia węgielnego.

Pobłogosławienie świątyń zgodnie z kan. 1217 § 1 Kodeksu Prawa Kanonicznego nie było tylko aktem prawnym, jak podkreślał biskup Samsel. Było wyrazem wdzięczności za trud budowy kościoła. W dużej części były to świątynie nowopowstałych wspólnot parafialnych istniejących od kilku czy kilkunastu lat.

Obok kościołów powstało też szereg kaplic parafialnych i dojazdowych.

---

²⁹ *Protokół ze spotkania Komisji Obustronnej Zgromadzenia Salwatorianów – Diecezja Ełcka w sprawie przekazania duszpasterstwa w parafiach Baranowo, Kosewo, Uźranki*, z dn. 5 czerwca 2002 r., KUDE 11(2002), nr 1-2, s. 92-94.

³⁰ KUDE 11(2002), nr 1-2, s. 38-43.

³¹ Tamże, s. 38.

³² Tamże, s. 8.

³³ *Komunikat 6/2001 Kancelarii Kurii Diecezjalnej w Elku*, z dn. 26 września 2001 r., nr 1957/2001, KUDE 10(2001), nr 3-4, s. 76.

Tab. 3.

Nowopobłogosławione kościoły w diecezji ełckiej w latach 2001-2002

Rok	Nazwa parafii
2001	pw. Chrystusa Króla w Suwałkach pw. Chrystusa Sługi w Ełku
2002	pw. św. Jadwigi Królowej w Bystrym pw. Świętej Rodziny w Olecku pw. Matki Bożej Królowej Polski w Miłkach (kościół odnowiony) pw. Matki Bożej Szkaplerznej w Studzienicznej (kościół odnowiony) pw. św. Jana Kantego w Kamionkach

Źródło: *Dekrety*, KUDE 10(2001), nr 3-4, s. 62-74; 11(2002), nr 1-2, s. 37-81; nr 3-4, s. 55-93.

Tab. 4.

Nowopowstałe kaplice w diecezji ełckiej i pobłogosławione w latach 2001-2002.

Rok	Nazwa parafii	Nazwa kaplicy
2001	pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Piszcu	tymczasowa funkcja kościoła
2002	pw. Chrystusa Króla w Suwałkach	pw. św. Łukasza Ewangelisty w Suwałkach
	pw. św. Antoniego Padewskiego w Gąskach	filialna w Kijewie
	pw. Matki Bożej Królowej Polski w Olecku	filialna w Gordejkach Małych pw. św. Józefa Rzemieślnika
	pw. św. Andrzeja Boboli w Białej Piskiej	Filialna w Kozuchach pw. św. Ojca Pio

Źródło: *Dekrety*, KUDE 10(2001), nr 3-4, s. 62-74; 11(2002) nr 1-2, s. 37-81; nr 3-4, s. 55-93.

Kaplice po części zrodziły się z potrzeby miejsca kultu, gdy nowe parafie nie miały jeszcze własnych kościołów. Drugą charakterystyką diecezji

elckiej, obok licznych nowoutworzonych wspólnot, jest małe zagęszczenie ludności i rozległość parafii. Biskupi elccy już od początku podkreślali potrzebę tworzenia kaplic filialnych, które ułatwiają udział wierzących w nabożeństwach. Większość parafii elckich takie posiada, a w wielu przypadkach więcej niż jedną.

Biskup Edward z ufnością patrząc w przyszłość swojej diecezji z zadowoleniem przyjmował inicjatywy tworzenia nowych miejsc kultu Bożego.

Tab. 5.

Kamienie węgielne pod nowe kościoły i kaplice w latach 2001-2002

Rok	Kościoły	Kaplice
2001	pw. Rafała Kalinowskiego w Wilkasach	-
2002	pw. św. Józefa Oblubieńca w Piszcu	w Kijewie – par. pw. św. Antoniego Padewskiego w Gąskach
	pw. Opatrzności Bożej w Elku	w Gordejkach Małych – par. pw. NMP Królowej Polski w Olecku
	pw. bł. Anieli Salawy w Suwałkach	-
	pw. Świętej Rodziny w Olecku	-
	pw. św. Jana Kantego w Kamionkach	-

Źródło: *Dekrety*, KUDE 10(2001), nr 3-4, s. 62-74; 11(2002), nr 1-2, s. 37-81; nr 3-4, s. 55-93.

Dekrety, zgodnie z zaleceniem kan. 1229 Kodeksu Prawa Kanonicznego, były dla E. Samsela nie tylko aktem prawnym, ale radosną nadzieją na przyszłość, szczególnie jeśli chodzi o kościoły parafialne. W rozmowach z duszpasterzami zawsze zachęcał by wychodzić z minimalizmu pozostawania przy kaplicach pełniących tymczasową funkcję kościoła.

Liczba nowopobłogosławionych kościołów i kaplic, czy wmurowanych kamieni węgielnych nie jest mała gdy weźmiemy pod uwagę małą przecież diecezję i rozpiętość tylko dwóch lat.

Dodać należy dekrety biskupa Samsela dotyczące kaplic i domów wspólnot zakonnych. W roku 2001 erygował dom zakonny Zgromadzenia Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu Prowincji Warszawskiej w Suwałkach przy parafii Bożego Ciała³⁴. W tym samym roku wmurował kamień węgielny pod dom Zakonu Księży Salezjanów w Ełku oraz ich oratorium³⁵. Rok później erygował i pobłogosławił kaplicę w domu zakonnym Zgromadzenia Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu w Suwałkach³⁶.

Biskup Samsel pobłogosławił również kaplicę w Szpitalu Mazurskim w Ełku 16 września 2002 r.³⁷ Do tego dochodzi również jego własna, w domu biskupim, którą pobłogosławił 19 marca 2002 roku³⁸.

Liczne dekrety wydane przez E. Samsela dotyczyły jeszcze ściślej kultu Bożego gdyż odnosiły się do pobłogosławienia tabernakulum, ołtarza, krzyża dzwonów, obrazów itd.

Ważnym elementem uświęcającym były przeżycia jubileuszowe związane z kultem świętych. Biskup Samsel dekretem powołał komitet obchodów 1000-lecia męczeńskiej śmierci św. Brunona³⁹. Pragnąc właściwie uczcić zbliżające się milenium rozpoczął uroczystą nowennę, przez którą chciał przybliżyć postać męczennika wszystkim diecezjanom. Nowenna zakończy się już po jego śmierci.

Jak ważną była ordynariuszowi sprawa powołań świadczy stworzenie Diecezjalnej Komisji ds. Święceń i Posług⁴⁰. Do niej należała kolegialna ocena każdego z kandydatów do święceń i posług.

Obok instytucji kościelnych ustawodawstwo diecezjalne obejmuje organizacje katolickie. Biskup Samsel erygował Ruch Rodzin Nazaretańskich w Diecezji Ełckiej z zatwierdzeniem przełożonego sekretariatu 26 lutego 2002 r.⁴¹

Opieką prawną ordynariusz ełcki objął również organizacje i instytucje charytatywne. Dekretem z 4 września 2002 r. zatwierdza skład

³⁴ KUDE 10(2001), nr 3-4, s. 73.

³⁵ Tamże, s. 64-65.

³⁶ KUDE 11(2002), nr 1-2, s. 52-55.

³⁷ KUDE 11(2002), nr 3-4, s. 65-66.

³⁸ KUDE 11(2002), nr 1-2, s. 53.

³⁹ KUDE 10(2001), nr 3-4, s. 69-70.

⁴⁰ *Dekret powołujący Diecezjalną Komisję ds. Święceń i Posług*, z dn. 22 lutego 2002 r., nr 429/2002, KUDE 11(2002), nr 1 – 2, s. 47-48.

⁴¹ KUDE 11(2002), nr 1-2, s. 50.

osobowy Apteki Św. Brunona w Ełku związanej z Caritas Diecezjalną⁴². Poblógosławi również dom dziennego pobytu osób niepełnosprawnych im. Św. Ojca Pio w Augustowie⁴³. Wydał również dekret poblógosławienia „Tęczowego domu” – Dom Pomocy Społecznej dla Dzieci prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Benedyktynek Misjonarek w Ełku⁴⁴. Poprzez dekrety E. Samsel rozpoczął powoływanie Parafialnych Zespołów Caritas w 2002 roku (chronologicznie)⁴⁵:

- par. pw. św. Anny w Giżycku,
- par. pw. Świętej Rodziny w Olecku,
- par. pw. św. Rafała Kalinowskiego w Ełku,
- par. pw. Świętej Rodziny w Augustowie,
- par. pw. Matki Bożej Anielskiej w Lipsku,
- par. pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Grabniku,
- par. pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Piszcu,
- par. pw. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Sejnach,
- par. pw. św. Brunona w Giżycku,
- par. pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Rajgrodzie,
- par. pw. św. Kazimierza Królewicza w Orłowie,
- par. pw. Najświętszej Maryi Panny Matki Kościoła w Olecku,
- par. pw. św. Tomasza w Ełku,
- par. pw. Matki Bożej Matki Miłosierdzia w Piszcu,
- par. pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Olecku.

Biskup E. Samsel działalnością ustawodawczą obejmował szkoły i uczelnie katolickie. W myśl kanonów 804-806 Kodeksu Prawa kanonicznego wyraził zgodę na otwarcie Katolickiego Gimnazjum w Piszcu 10 października 2001 roku z zatwierdzeniem statutu tegoż gimnazjum⁴⁶. Kilka miesięcy później, 21 lutego 2002 r., mocą dekretu nadaje imię temuż gimnazjum Kardynała Stefana Wyszyńskiego⁴⁷. Podobnie było z gimnazjum w Giżycku. Mocą dekretów otrzymało kolejno zezwolenie na otwarcie (28 lutego 2002 r.) i nadanie imienia św. Brunona z Kwerfurtu (28 lutego 2002 r.)⁴⁸. Edward Samsel, na prośbę Rektora oraz Senatu Wyższej Szkoły

---

⁴² KUDE 11(2002), nr 3-4, s. 62-63.

⁴³ Tamże, s. 91-92.

⁴⁴ Tamże, s. 93.

⁴⁵ *Dekrety*, KUDE 11(2002), nr 3-4, s. 55-93.

⁴⁶ KUDE 10(2001), nr 3-4, s. 71.

⁴⁷ KUDE 11(2001), nr 1-2, s. 49.

⁴⁸ Tamże, s. 51-52.

Suwalsko-Mazurskiej w Suwałkach, mocą dekretu nadaje jej imię Papieża Jana Pawła II.

Biskup Edward jako ordynariusz i ustawodawca był nie tylko bliski instytucjom, ale bezpośrednio parafiom i jej członkom. Na prośbę duszpasterzy dekretami zatwierdzał chociażby Radę Parafialną z parafii pw. św. Brunona w Giżycku⁴⁹ czy zezwalając na założenie Bractwa Szkaplerznego w parafii w Górnym⁵⁰.

Podsumowanie

Biskup E. Samsel władzę ustawodawczą sprawował kierując się ściśle zasadami prawa kanonicznego. Był wymagający wobec siebie, ale domagał się przestrzegania prawa od innych, zwłaszcza duchowieństwa. Był dumny z owoców I Synodu Diecezjalnego i starał się go wdrożyć w życie kościoła ełckiego poprzez prace posynodalne. Jednym z najistotniejszych zadań E. Samsela było przybliżenie, poprzez odpowiednie ustawodawstwo, statutów synodalnych każdemu diecezjaninowi.

Starał się uporządkować struktury administracyjne diecezji. Nowopowstałe dekanaty miały ułatwić pracę duszpasterską. Rozwiązywały trudności komunikacyjne związane z rozległością dekanatów. Według zamysłu ordynariusza, całe ustawodawstwo dotyczące granic dekanatów i parafii oraz tworzenia nowych kościołów i kaplic miało ułatwić wiernym oddawanie kultu Bożego. Dokładał starań by umożliwić właściwy rozwój dla każdej wspólnoty parafialnej.

Członkom Kościoła ełckiego miały również służyć organizacje kościelne, zwłaszcza charytatywne. W swoich dekretach brał pod uwagę ludzi potrzebujących podkreślając potrzebę Parafialnych Zespołów Caritas. Zauważał potrzebę nie tylko chleba powszedniego. Każdy wierny miał ułatwiony dostęp do Eucharystii, stąd idea wprowadzenia posługi szafarza komunii świętej w parafiach, którą mocno propagował.

Wszystko łączył ze zbawczą misją Kościoła w swojej diecezji.

Nieoczekiwanie 7 stycznia 2003 roku doznaje rozległego zawału serca i umiera po dziesięciu dniach pobytu w klinice w Białymstoku dnia 17 stycznia 2003 roku. Pomimo tak krótkiego, dwudziestopięcio-miesięcznego pasterzowania Diecezji Ełckiej dokonał wielu istotnych prac legislacyjnych. Czynił to wszystko z troską pasterza. Wspominany jest nie tyle jako przełożony, ale jako ojciec. Starał się być blisko każdego i dawał odczuć, że każ-

---

⁴⁹ Tamże, s. 62-63.

⁵⁰ KUDE 11(2002), nr 3-4, s. 72.

dy człowiek jest ważny. Tak to ujął w swoim pierwszym liście pasterskim na III niedzielę adwentu 2000 roku: „W budowaniu naszego Kościoła każdy z nas wnosi swój wkład poprzez życie w łasce Bożej i ludzką uczciwość”⁵¹.

L'ATTIVITÀ LEGISLATIVA DELL'VESCOVO EDWARD EUGENIUSZ SAMSEL (2000-2003)

Sommario

Nell'articolo viene presentata l'attività legislativa del vescovo Edward Samsel, che ha guidato la diocesi di Elk negli anni 2000-2003. La sua attività si esprimeva in diversi piani della vita della chiesa dicesana. In modo particolare cercava di promuovere il sinodo diocesano. Per favorire la migliore cura pastorale ha modificato i confini delle vicarie e delle parrocchie. Per lo stesso motivo ha inaugurato varie chiese e cappelle. Cercava di migliorare il funzionamento delle istituzioni cattoliche. Inoltre sempre difendeva i gruppi sociali esposti alla porvertá. L'articolo cerca di analizzare e di avvicinare le idee principali nell'esercizio della potestá legislativa da parte di E. Samsel.

---

⁵¹ KUDE 5(2000), nr 5, s. 40.